

CONTROLEPROTOCOL STICHTING KENNIS VOOR KLIMAAT

Inleiding

1. Achtergrond

Dit controleprotocol heeft betrekking op de controle van de financiële verantwoording over de aanwending van de door het Ministerie van VROM verleende subsidie middels beschikking FEZ2009005697 aan de Stichting Kennis voor Klimaat voor het doen laten uitvoeren van het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat ("het programma")

Kennis voor Klimaat is een onderzoeksprogramma waarin kennis en diensten worden ontwikkeld die het mogelijk maken Nederland klimaatbestendig te maken. Het onderzoeksprogramma moet duidelijk maken hoe Nederland zich in ruimtelijk opzicht het beste aan kan passen aan de klimaatverandering. Het Ministerie van Volkhuysvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) stelt hier totaal 46 miljoen euro voor beschikbaar. De cofinanciering t.b.v. "het programma" door andere overheden, grote, middelgrote en kleine ondernemingen, ngo's en kennisinstellingen bedraagt 23 miljoen euro. Het programma wordt uitgevoerd door de Stichting Kennis voor Klimaat.

Aan de Stichting Kennis voor Klimaat gevestigd te Utrecht is door VROM een subsidie verleend van 46 miljoen euro voor de financiering van de kosten van de statutaire instituties, de Klimaat Kennis Faciliteit, het doen uitvoeren van projecten ten behoeve van het ontwikkelen van adaptatiestrategieën voor de hotspots Schiphol, Haaglanden en Rotterdamse regio, Rivierengebied, Zuidwestelijke Delta, Droge rurale gebieden, Ondiepe meren en veenweidegebieden en Waddenzee, de kosten van de Kennistransfer en van de internationale hotspots en overige activiteiten binnen het kader van het programma.

2. Doel van het controleprotocol

Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Stichting Kennis voor Klimaat om jaarlijks een jaarrekening op te maken. Tevens is het de verantwoordelijkheid van het bestuur om in het kalenderjaar 2014 een aanvraag tot subsidievaststelling op te maken om rekening en verantwoording af te leggen omtrent de, aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten, besteding van de ontvangen middelen zoals beschreven in het subsidieaanvraagformulier. Het is de verantwoordelijkheid van de accountant van Stichting Kennis voor Klimaat om bij de betreffende jaarrekeningen een verklaring van getrouwheid af te geven inzake de presentatie van de grootte en de samenstelling van het vermogen per die datum en van de resultaten over het per die datum eindigende boekjaar, in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. Bij de aanvraag tot subsidievaststelling in het kalenderjaar 2014 zal de accountant van Stichting Kennis voor Klimaat een accountantsverklaring opstellen waarbij een uitspraak gedaan zal worden of de subsidie rechtmatig is besteed en dat de voorwaarden juist zijn nageleefd.

Teneinde de accountant in staat te stellen om deze accountantsverklaringen af te kunnen geven hebben wij de hulp nodig van de verschillende projectpartijen en hun accountant. In dit kader wordt halverwege en aan het einde van de looptijd van de projecten aan de projectpartijen gevraagd om verantwoording af te leggen over de gemaakte kosten en de financiering (incl. cofinanciering) van de projecten en de rechtmatigheid van besteding ervan. Dit controleprotocol is bedoeld ter ondersteuning van de uitvoering van de controle op de verantwoordingen van de projectpartijen door de accountant van de projectpartij. Daarnaast dient dit protocol ter afstemming van werkzaamheden en rapportages tussen de accountants van de projectpartijen en de accountant van Stichting Kennis voor Klimaat.

Het controleprotocol geeft niet over de gehele breedte richting aan de werkzaamheden van de accountant van de projectpartij:

- de beschreven referentiekaders over de rechtmatigheid (voor de accountantsverklaring bij de verantwoording door de projectpartij) zijn beperkt tot regels die voor de Stichting Kennis voor Klimaat van belang zijn in het kader van de financiële relatie met de projectpartij;
- de beschreven (minimale) controlewerkzaamheden zijn bedoeld als aanvulling op de 'Nadere voorschriften Controle- en overige standaarden' (NV COS).

Het voorgaande betekent dat de accountant van de Stichting Kennis voor Klimaat zich niet kan beperken tot de in dit controleprotocol opgenomen referentiekaders en de voorgeschreven (minimale) werkzaamheden. De controle kan worden uitgevoerd door een als openbaar accountant optredende registeraccountant (RA) of accountant-administratieconsulent (AA), dit kan ook een onafhankelijk opererende interne accountantsdienst zijn.

Dit controleprotocol is een nadere invulling van, en is als annex een onlosmakelijk onderdeel van, de Overeenkomst tot verlenen van financiële bijdrage door Stichting Kennis voor Klimaat die gesloten is tussen de Stichting Kennis voor Klimaat en de projectpartij. Deze overeenkomst is de basis voor de verantwoording door de projectpartij. Dit controleprotocol is een invulling van de controle-eisen voor de accountant van de projectpartij. De accountant dient dan ook kennis te hebben genomen van de inhoud van deze overeenkomst.

3. Algemene uitgangspunten voor de controle

- **Toleranties en gewenste zekerheden**

Voor de strekking van de accountantsverklaring bij de financiële verantwoording:

- goedkeurend,
- met beperking,
- afkeurend of
- oordeelonthouding

zijn de volgende toleranties bepalend:

	Procentuele onjuistheden (in de verantwoording)		Procentuele onzekerheden (in de controle)	
	Beperking	Afkeuring	Beperking	Oordeelonthouding
Betrouwbaarheid & rechtmatigheid: de uitkomst van de controle uitgedrukt in een afzonderlijk % van de totale bestedingen plus ontvangsten.	>1 en <3	>=3	>3 en < 10	>=10

Deze toleranties zijn gebaseerd op percentages die gelden voor de financiële verantwoording van departementen, op grond van de richtlijnen van het Interdepartementaal Overleg Departementale Accountantsdiensten.

- **Gewenste mate van zekerheid**

De accountantscontrole verschaft een redelijke mate van zekerheid aan de gebruiker van de verklaring. Volgens de richtlijnen voor de accountantscontrole betekent dit dat de accountant een (relatief) hoge, maar geen absolute mate van zekerheid verschaft. Indien dit begrip ten behoeve van het gebruik van statistische technieken moet worden gekwalificeerd, dan is een betrouwbaarheid van 95% gehanteerd.

- **Omgaan met geconstateerde fouten**

Inzake het omgaan met geconstateerde fouten geldt de gedragslijn, dat geconstateerde fouten, die invloed hebben op de omvang van de bijdragen van de Stichting Kennis voor Klimaat en die herstelbaar zijn, moeten worden gecorrigeerd. Dat geldt ook voor fouten waarbij de tolerantiegrens niet wordt overschreden.

4. Inrichting van de controle

- **Bevestiging ontvangst controleprotocol en aanvaarding van de opdracht tot controle**

De accountant bevestigt volgens het in bijlage 2 opgenomen format de ontvangst van en instemming met dit controleprotocol, inclusief de genoemde deadlines en de aanvaarding van de opdracht tot controle van de verantwoording.

- **Rapport van bevindingen (voorafverklaring)**

Bij aanvang van het project dient de accountant tenminste vast te stellen of de voorgenomen administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) voldoet aan de in de regeling gestelde eisen om te kunnen komen tot een goedkeurende accountantsverklaring. De uitkomst van deze werkzaamheden legt de accountant vast in een rapport van bevindingen zoals opgenomen in bijlage 3 bij dit protocol.

- **Accountantsverklaring bij de (tussentijdse) verantwoording**

De accountant controleert of de (tussentijdse) aanvraag tot subsidievaststelling voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Hij rapporteert dit met behulp van het voorgeschreven format accountantsverklaring zoals opgenomen in bijlage 4 bij dit protocol. Hij stelt hierbij vast dat de verantwoording minimaal voldoet aan de volgende eisen:

- de kosten zijn gemaakt en betaald en zijn rechtstreeks toe te rekenen aan het kennisproject ter zake waarvan subsidie is verleend;
- de kosten hebben betrekking op de periode waarover wordt gerapporteerd;
- als projectkosten zijn uitsluitend in aanmerking genomen:
  - o de personeelskosten (onderzoekers, technici en ander ondersteunend personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden);
  - o kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en voor zolang zij voor het onderzoeksproject worden gebruikt. Indien deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het onderzoeksproject worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens een goede boekhoudpraktijk, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
  - o kosten van gebouwen en grond voor zover en voor zolang zij voor het onderzoeksproject worden gebruikt. Wat gebouwen betreft, worden alleen de

- afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens een goede boekhoudpraktijk, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat grond betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of daadwerkelijk gemaakte investeringskosten in aanmerking;
- kosten van contractonderzoek, technische kennis en octrooien die tegen marktprijzen worden verworven bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, mits de transactie conform 'het arm's lengthbeginsel' plaatsvond en er geen sprake is van collusie. Voorts ook kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor de onderzoeksactiviteiten worden gebruikt;
  - extra algemene vaste kosten die rechtstreeks uit het project voortvloeien;
  - andere exploitatiekosten, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien;
- de methodiek waarop de projectkosten worden berekend aansluit op de vooraf door de projectpartij gekozen en gehanteerde methodiek;
  - daar waar verantwoording afgelegd wordt op basis van een integraal uurtarief, dit uurtarief gebaseerd is op een bestendige, binnen de administratieve en organisatorische eenheid gehanteerde, methodiek;
  - daar waar verantwoording afgelegd wordt op basis van de directe personeelskosten vermeerderd met een opslag voor indirecte kosten (gemaximeerd op 50%), de berekening van de opslag gebaseerd is op een bestendige, binnen de administratieve en organisatorische eenheid gehanteerde, methodiek;
    - Het gehanteerde opslagpercentage dient jaarlijks door de projectpartij op nacalculatiebasis getoetst te worden;
    - Indien de opslag lager is dan 50% dient dit lagere percentage in de verantwoording van de projectpartij opgenomen te worden;
  - er sprake is van een sluitende urenregistratie van personeel in loondienst;
  - de projectkosten geen kosten voor de inzet van personeel in loondienst bevatten die de grens van 1650 productieve uren per medewerker per jaar overschrijden, bij een parttime dienstverband dient naar rato de grens van de productieve uren berekend te worden;
  - de verstrekte informatie omtrent de cofinanciering door overheden of de Commissie van de Europese Gemeenschappen of andere inkomsten ter zake van de kosten van de gesubsidieerde activiteiten is juist en volledig weergegeven;
  - de verstrekte informatie over het al dan niet in aftrek kunnen brengen van de BTW is juist.

5. Bijzondere aandachtspunten

De accountant wordt verzocht tijdens de uitvoering van de controle bijzondere aandacht te schenken aan de volgende controle-items:

- **Rechtmatigheid**

De accountant stelt vast dat bij de besteding de geldende wet- en regelgeving is nageleefd. Hiervan is sprake als de subsidievoorwaarden, zoals opgenomen in de kernbeschikking van het Ministerie van VROM met kenmerk FEZ/2009005697 zijn nageleefd, de bijdragen zijn besteed aan de taken zoals omschreven in de gehonoreerde aanvraag en als er voldaan is aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Aandachtspunt in dit kader is een schriftelijk vastlegging van de tegenprestatie (contracten), waarbij de verhouding tussen bestede gelden, de economische tegenprestatie en de uitgaven in de financiële verantwoording zijn bepaald in overeenstemming met de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2006/C323/01)

- **Administratieve organisatie**

Annex R Controleprotocol

De accountant stelt vast dat de elementaire beginselen van goed intern financieel beheer door de projectpartij wordt nageleefd. Hiertoe controleert de accountant of de projectpartij procedures in het leven heeft geroepen om te waarborgen dat aan de geldende subsidievoorwaarden en voorschriften wordt voldaan en de accountant toetst eveneens of deze procedures worden gevolgd en of dit geleid heeft tot naleving van de subsidievoorwaarden.

De procedures dienen te zijn vastgelegd in (een beschrijving van) de administratieve organisatie. Deze administratieve organisatie moet waarborgen dat kosten juist en volledig worden toegerekend aan projecten. De accountant neemt kennis van de wijze waarop de verantwoording tot stand komt. Tevens controleert de accountant of de gedeclareerde kosten zijn ontleend aan een goed functionerende (project)administratie.

- **Analyse van realisatie versus budget;**

De accountant beoordeelt de gerealiseerde projectkosten in relatie tot de gebudgetteerde kosten voor het betreffende project. Tevens beoordeelt de accountant of de geconstateerde afwijkingen toereikend door de projectpartij kunnen worden verklaard.

- **Urenverantwoordingen personeel in loondienst en machines;**

- De financiële verantwoording bevat geen kosten voor de inzet van personeel in loondienst voor uren die de grens van 1650 productieve uren per medewerker per jaar overschrijden. Bij een parttime dienstverband dient naar rato de grens van de productieve uren berekend te worden.
- Ten aanzien van gedeclareerde loonkosten van personeel in loondienst geldt dat een urenverantwoording per werknemer aanwezig dient te zijn, waarbij er sprake is van een sluitende tijdsregistratie.
- Voor het opvoeren van kosten van het gebruik van machines en apparatuur die niet specifiek voor het project is aangeschaft geldt dat een sluitende urenverantwoording per machine is voorgeschreven.

- **Urenverantwoordingen extern personeel**

De urenverantwoording van extern personeel kan op 2 manieren worden opgenomen in de verantwoording:

- Indien het inhuur betreft: de werkelijk gemaakte en betaalde uren;
- Indien het 'in-kind' bijdragen betreft: de uren op basis van een adequate verantwoording van deze uren, voorzien van een 'eigenverklaring' geautoriseerd door de eindverantwoordelijke bij de projectpartij.

- **Uurtarieven personeel in loondienst en machines**

De accountant toetst of de gehanteerde uurtarieven van het personeel in loondienst en de uurtarieven voor het gebruik van machines en apparatuur zijn berekend overeenkomstig een bestendige, binnen de administratieve en organisatorische eenheid gehanteerde, methodiek, meer specifiek:

- Een integraal uurtarief: kosten kunnen onder voorwaarden op basis van calculatorische toerekening worden toegerekend aan een project. De gebruikte calculatiemethode dient te zijn gebaseerd op basisgegevens die zijn ontleend aan een goedgekeurde jaarrekening en de toerekening dient ordelijk, toegankelijk en controleerbaar te zijn. Voorbeelden van het toerekenen van kosten zijn het opslagpercentage voor algemene kosten en de opslag voor sociale lasten in de uurtarieven van het personeel.
- Een opslag voor algemene kosten van ten hoogste 50%: het opslagpercentage voor algemene kosten dient te zijn gebaseerd op een bedrijfseconomische toerekening van kosten aan projecten. De kosten dienen te zijn ontleend aan de administratie die aansluit met de jaarrekening, waarbij een certificerend accountant een goedkeurende verklaring

heeft verstrekt. De accountant toetst of de kosten ten hoogste 50% bedragen van de directe kosten, gemaakt en betaald zijn en het gehanteerde opslagpercentage voldoende onderbouwd is;

- Indien niet gebruik wordt gemaakt van de voorgaande methoden dan kan een forfaitair absoluut tarief van € 65 worden opgenomen in de financiële verantwoording.

- **Uurtarieven extern personeel**

Het uurtarief van extern personeel kan op 2 manieren worden opgenomen in de verantwoording:

- Indien het inhuur betreft: het werkelijk gemaakte en betaalde uurtarief.
- Indien het 'in-kind' bijdragen betreft: een forfaitair tarief van € 65.

- **Co-financiering;**

De accountant toetst of eventuele andere subsidies in de financiële verantwoording juist en volledig zijn toegerekend aan het project en zichtbaar in mindering zijn gebracht op de subsidieerbare kosten.

De accountant toetst of voor de ingebrachte cofinanciering vanuit andere projecten goedkeuring beschikbaar is vanuit de Stichting Kennis voor Klimaat.

De accountant stelt vast dat de verantwoorde kosten in het cofinancieringsproject in overeenstemming zijn met de kostenconventie van de Stichting Kennis voor Klimaat.

De accountant toetst of, indien er sprake is van economische activiteiten, voldaan wordt aan de voorwaarden in de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2006/C323/01) en voldaan wordt aan de anti-cummulatiebepaling van artikel 8 lid 5 van de beschikking.

- **Omzetbelasting**

De accountant stelt vast dat geen omzetbelasting is gedeclareerd die de projectpartij als voorbelasting in aftrek kan brengen.

- **Accountantskosten na einde project**

De accountantskosten m.b.t. de eindverklaring kunnen worden opgenomen in de financiële eindverantwoording van het project, als volgt: De accountantskosten m.b.t. de eindverklaring die binnen 12 weken na afloop van de projectperiode in rekening zijn gebracht bij de projectpartij kunnen in de eindverantwoording worden meegenomen.

6. Rapport van bevindingen

Naast de accountantsverklaring zendt de accountant van de projectpartij een Rapport van Bevindingen aan de accountant van de Stichting Kennis voor Klimaat (contact gegevens zie bijlage 1). Hierin is in ieder geval opgenomen:

- Geconstateerde fouten of afwijkingen van de subsidievoorwaarden die niet tot uitdrukking komen in het oordeel;
- Geconstateerde fouten of afwijkingen van de subsidievoorwaarden die wel tot uitdrukking komen in het oordeel;
- Tekortkomingen in de administratieve organisatie en/of intern financieel beheer voor zover relevant in het kader van de projectcontrole.

Tekortkomingen die mogelijk gevolg hebben voor de continuïteit van de projectpartij dienen in ieder voorkomend geval te worden gemeld. Dit geldt eveneens voor geconstateerde tekortkomingen ten

Annex R Controleprotocol

aanzien van de toerekening van kosten aan een project.

- Bijzonderheden met betrekking tot de in paragraaf 5 onderkende bijzondere aandachtspunten.

Tevens verzoeken wij de accountant van de projectpartij alle overige bevindingen te rapporteren die weliswaar geen invloed hebben op de accountantsverklaring maar desondanks relevant zijn voor de oordeelsvorming ten aanzien van de controle van de verantwoording van projectpartijen als geheel.

De accountant van de Stichting Kennis voor Klimaat zal kennisnemen van het oordeel en het rapport van bevindingen van de accountant van de projectpartij. Aanvullend zal de accountant van de Stichting Kennis voor Klimaat de door de accountant van de projectpartij verrichtte werkzaamheden beoordelen. Mogelijk zal hiertoe een dossierreview door de accountant van de Stichting Kennis voor Klimaat plaatsvinden.

BIJLAGE 1: Contactinformatie

Adresgegevens:

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Postbus 30715
2500 GS Den Haag

Telefoon: 070-3426076

Fax: 070-3426047

Contactpersoon:

H. Laros RA (director), henk.laros@nl.pwc.com

BIJLAGE 2: Ontvangstbevestiging controleprotocol en aanvaarding van de opdracht tot controle

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
T.a.v. de heer H. Laros RA
Postbus 30715
2500 GS Den Haag

Plaats, ... 2009

Geachte heer Laros,

Wij bevestigen de ontvangst van het controleprotocol d.d. .. 2009 waarin opgenomen de instructie voor de accountantscontrole van de verantwoording met betrekking tot het project (referentie project) over de periode (periode verantwoording). Wij hebben kennisgenomen van het controleprotocol Stichting Kennis voor Klimaat en bevestigen dat wij instemmen met dit protocol.

In het bijzonder bevestigen wij het volgende:

- Wij hebben kennisgenomen van het feit dat u een accountantsverklaring zal verstrekken bij de verantwoording van het Kennisconsortium Stichting Kennis voor Klimaat als geheel en wij zijn ons ervan bewust dat u uw oordeel in dit kader mede baseert op ons oordeel over de verantwoording van (naam projectpartij) inzake het project (referentie project).
- Wij zijn op de hoogte van de Verordening Gedragscode (VGC) met betrekking tot de onafhankelijkheid van accountants ten opzichte van hun opdrachtgevers.
- Wij zijn onafhankelijk van (naam projectpartij) en daaraan gelieerde rechtspersonen.
- Indien er wijzigingen optreden ten aanzien van onze onafhankelijkheid ten opzichte van (naam projectpartij), zullen wij u hiervan tijdig op de hoogte stellen.
- Wij bevestigen dat (naam projectpartij) ons een opdracht heeft verstrekt tot controle van de verantwoording betreffende het project (referentie project) over de periode (periode verantwoording).

Er heeft al afstemming plaatsgevonden met (naam projectpartij) ten aanzien van de van toepassing zijnde subsidievoorwaarden en de naleving hiervan door (naam projectpartij).

Uit deze afstemming zijn geen zaken naar voren gekomen die een mogelijke belemmering vormen voor het verstrekken van een goedkeurende accountantsverklaring tussentijds en/of bij het einde van het project.

Hoogachtend,
(Ondertekening)

BIJLAGE 3: Voorbeeld Rapport van bevindingen/ voorafverklaring

Naam Projectpartij
Aan: Opdrachtgever

Rapport van bevindingen bij aanvang van het project “...”

(afgegeven ten behoeve van Stichting Kennis voor Klimaat)

Opdracht

Ingevolge de door u aan ons verstrekte opdracht tot controle van de einddeclaratie van het project ‘.....’ in het kader van subsidiëring door Stichting Kennis voor Klimaat hebben wij overeenkomstig het controleprotocol preventieve werkzaamheden uitgevoerd. Deze rapportage bevat de uitkomsten van onze werkzaamheden.

Aard en reikwijdte van de verrichte werkzaamheden:

Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 4400 ‘Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden met betrekking tot financiële informatie. Wij doen verslag van de feitelijke bevindingen naar aanleiding van de met u overeengekomen werkzaamheden. Dit betekent dat wij op het in ... (object van onderzoek) opgenomen cijfermateriaal en toelichtingen daarop geen accountantscontrole hebben toegepast en dat evenmin door ons een beoordelingsopdracht is uitgevoerd. U kunt aan onze rapportage daarom geen zekerheid ontleen over het in ... (object van onderzoek) opgenomen cijfermateriaal en de toelichtingen daarop.

Het is de bedoeling dat u zelf een oordeel vormt over de door ons gerapporteerde feiten op basis van de met u overeengekomen werkzaamheden. Wij wijzen u er op dat, als wij aanvullende werkzaamheden zouden hebben verricht, of een controle- of beoordelingsopdracht zouden hebben uitgevoerd, wij wellicht aanvullende onderwerpen zouden hebben geconstateerd die voor u van belang zijn⁴.

Verrichte werkzaamheden:

Onze werkzaamheden waren erop gericht vast te stellen of de voorgenomen administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) voldoet aan de in de regeling gestelde eisen om te kunnen komen tot een goedkeurende accountantsverklaring.

Uitkomsten van onze werkzaamheden:

Op basis van de door ons ter beschikking gestelde documentatie en de verstrekte toelichtingen ter zake zijn wij van mening dat de voorgenomen AO/IB in opzet voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Wij adviseren u bij de verdere implementatie van de maatregelen de volgende aspecten nauwlettend te monitoren;

- Een juiste, volledige en tijdige verwerking van de gegevens in de financiële administratie conform de vooraf overeengekomen afspraken en eisen vanuit de Stichting Kennis voor Klimaat;
- De gemaakte en betaalde kosten worden verantwoord en gespecificeerd conform de gevraagde kostensoortindeling;
  - Dat daar waar verantwoording afgelegd wordt op basis van integrale kostprijs volgens een op een bestendig binnen de administratieve en organisatorische eenheid gehanteerde methodiek, deze methodiek door de accountant is gecontroleerd en gecertificeerd.
  - Dat daar waar sprake is van een opslag voor algemene kosten van 50% dit is gebaseerd op een bedrijfseconomische toerekening van kosten aan projecten. De kosten dienen te zijn ontleend aan de administratie die aansluit met de jaarrekening, waarbij een certificerend accountant een goedkeurende verklaring heeft verstrekt.

---

⁴ Deze zinsnede (beginnend met “Volledigheidshalve”) wordt alleen relevant geacht als er sprake is van een opdracht waarin bij het onderzoek gebruik wordt gemaakt van cijfermateriaal. Indien werkzaamheden zijn verricht met betrekking tot kwalitatieve informatie, kan een controle- of beoordelingsopdracht veelal niet aan de orde zijn en dient deze zinsnede dan ook niet te worden opgenomen.

Annex R Controleprotocol

- Daar waar sprake is van loonkostentarieven dient sprake te zijn van een sluitende urenregistratie.
- .....

Volledigheidshalve merken wij op dat deze voorgenomen opzet geen zekerheid biedt of de daadwerkelijke implementatie en uitvoering voldoen aan de door de regeling aan de AO/IB gestelde eisen.

BIJLAGE 4: Accountantsverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Opdrachtgever

Conctroleverklaring bij de financiële verantwoording van het project “...”

afgegeven ten behoeve van de Stichting Kennis voor Klimaat

Opdracht

Wij hebben de bijgevoegde, door ons gewaarmerkte, financiële verantwoording van [projectpartij] te [vestigingsplaats], over de periode [aanvangsdatum] tot en met [einddatum] inzake het project “.....” gecontroleerd. De financiële verantwoording is opgesteld door het bestuur van [projectpartij] op basis van het voorgeschreven controleprotocol Kennis voor Klimaat.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van [projectpartij] is verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële verantwoording in overeenstemming met de aanwijzingen die hieromtrent zijn gegeven in de subsidieovereenkomst d.d. ...., en het voorgeschreven controleprotocol Kennis voor Klimaat. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanig interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële verantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële verantwoording op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en met inachtneming van de aanwijzingen die hieromtrent zijn gegeven in de subsidieovereenkomst d.d. ...., en het voorgeschreven controleprotocol Kennis voor Klimaat. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële verantwoording geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële verantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste professionele oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële verantwoording een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het voor het opstellen van de financiële verantwoording door de entiteit, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van het gebruikte normenkader voor de rechtmatige totstandkoming van verantwoorde transacties. Tevens omvat de controle de beoordeling of de financiële verantwoording voldoet aan de volgende eisen:

- De kosten zijn gemaakt en daadwerkelijk betaald en zijn rechtstreeks toe te rekenen aan het project ter zake waarvan subsidie is verleend;
- De in aanmerking genomen kosten zijn in overeenstemming met artikel 3 van de beschikking subsidieverlening d.d. 17 februari 2009 met kenmerk FEZ2009005697;
- De kosten hebben betrekking op de periode ..... tot en met.....;
- De ingebrachte cofinanciering betrekking heeft op [naam cofinancier + bedrag per cofinancier].

Annex R Controleprotocol

- De bij deze verklaring verstrekte informatie omtrent de door andere overheden /bestuursorganen of door de Commissie van de Europese Gemeenschappen verstrekte subsidies of andere inkomsten ter zake van de kosten van de gesubsidieerde activiteiten juist en volledig zijn weergegeven;
- De verstrekte informatie over het al dan niet in aftrek kunnen brengen van de omzetbelasting (BTW) is juist.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Bevindingen (indien van toepassing)

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de financiële verantwoording van ... (naam entiteit) over ... (periode/jaar) , in alle van materieel belang zijnde aspecten juist weer, in overeenstemming met Nederlands recht en met inachtneming van de aanwijzingen die hieromtrent zijn gegeven in de subsidieovereenkomst d.d. ...., en het voorgeschreven controleprotocol Kennis voor Klimaat

De verantwoording sluit met een totaal aan projectkosten van € .....

Overige aspecten – beperking in het gebruik (en verspreidingskring)

De financiële verantwoording van [projectpartij] te [vestigingsplaats] en onze verklaring daarbij zijn uitsluitend bedoeld voor [projectpartij] te [vestigingsplaats] ten behoeve van de verantwoording aan Stichting Kennis voor Klimaat en kunnen derhalve niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De controleverklaring (of delen daarvan) mag daarom niet, zonder onze uitdrukkelijke schriftelijke toestemming vooraf, in welke vorm dan ook, aan derden ter beschikking worden gesteld. Wij aanvaarden derhalve geen aansprakelijkheid jegens derde partijen die inzage krijgen in deze verklaring of deze verklaring in handen krijgen.

[Plaats, datum]

[Naam accountantspraktijk]

[Naam externe accountant en ondertekening met die naam]